కథ

ఎలక్షను డ్యూటీ చేసి అలసిపోయిన వాడిలాగా—సూర్యుడు పడమట వాలిపోతున్నాడు. పక్షులు వాటివాటి దిక్కుల్లోకి చేరుకుంటున్నాయ్. దిక్కు లేని పక్షుల్లా ఎదురు చూస్తున్నారు ఎలక్షన్ ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసరు, పోలింగ్ ఆఫీసర్లు, మిగతా పోలీసు సిబ్బంది.

ప్రసాదరావు, రాజ నర్సింహ, సాయన్న—ముగ్గురూ ఉపాధ్యాయులే. తాలూకా హెడ్ క్వార్టర్స్‌లో పని చేస్తున్నారు. ఎలక్షన్ డ్యూటీ చేయాల్సి వచ్చినందుకు తమను తాము, ఉద్యోగాన్ని, ప్రభుత్వాన్ని, ప్రజల్ని తిట్టుకుంటూ ఈ కుగ్రామాన్ని వెతుక్కుంటూ వచ్చారు. దానికి తోడు ఊళ్ళో ఎవరూ వీళ్ళను పట్టించుకోలేదు. ఉట్టి కారంతోనూ, నీళ్ళ మజ్జిగతోనూ తినే జనాభాయే ఎక్కువ. అడిగినా ఎవరూ భోజనం పెట్టలేకపోయారు. ఎలక్షన్ ఆఫీసర్లకు స్వయంగా వండుకోవాల్సి వచ్చింది. అందుకే వాళ్ళకు ఆ వూరి మీద కోపం. సమయం అయిపోగానే బ్యాలెట్ పెట్టెలు, మిగతా సామాగ్రి అంతా ప్యాక్ చేసుకున్నారు. తమను తీసుకుపోవడానికి వచ్చే లారీ కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు. పోలింగ్ బూత్ ఆ వూళ్ళోని రచ్చబండదగ్గర గ్రామ పంచాయతి ఆఫీసు అనబడే గుడిసెలో ఏర్పాటయ్యింది.

ఆ వచ్చే లారీ వూళ్ళు తిరుగుతూ రావాలి. ఇంకా రాలేదు. ఆఫీసు ముందు జనం కాబోయే సమితి ప్రెసిడెంటు గురించి గొంతులు పెంచి వాదులాడుకుంటున్నారు. కాళ్ళ జోడు గుర్తు యాదగిరి రెడ్డి వస్తాడని కొందరు, చెంబు గుర్తు మీసాలరోశయ్యే న్నాడని కొందరంటుంటే "ఇద్దరు కాకుండ గ్లాసు గుర్తాయన తేల్తడో యేమో" అని మరి కొందరంటున్నారు. ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్ ప్రసాదరావుకు చిరాకు వేసింది. విసురుగా ఆఫీసు బయటకు వచ్చాడు. మెట్ల మీద ముసలి వాడు పడుకుని వున్నాడు. పైగా మూలుగుతున్నాడు. ప్రసాదరావుకు మరింత అసహ్యం వేసింది. "ఏమిటయ్యా ఇది? ఈ బిచ్చగాళ్ళనెందుకు రానిచ్చారిక్కడికి?... పంపించండి"—అని కేకేశాడు. కాని, ఆయన మాటను ఎవరూ పట్టించుకోలేదు. జనం వారి మాటల్లో వారున్నారు. పోలీసులు బీడీలు తాగుతూ చచ్చు జోకులేసుకుంటున్నారు. ముసలాడు మెల్లెగా తల తిప్పి చూశాడు. "ఎలక్షను సారు" తనను బిచ్చగాడని అనడం విన్నాడు. వళ్ళు మండింది. మనసు వికలమయ్యింది. తను బిచ్చగాడు కాదని అరవాలనుకున్నాడు. బిచ్చగాడు తనో,ఓటు అడుక్కోవడానికి వచ్చిన యాదగిరి రెడ్డో తేల్చుకోవాలనుకున్నాడు. కాని శక్తి లేదు. వృద్ధాప్యం—వృద్ధాప్యం నివారణ లేని పెద్ద జబ్బు.

"ఈ ముసలోడు కల్లం చెంద్రిగాని అయ్య ఎంకట్రాములు గాదూ?" అంటూ దగ్గరి కొచ్చాడు. వూరి వైద్యుడు బేతి సత్తయ్య. కొద్దిసేపు ఆగి "గీడు గీడికెందుకో ఒచ్చిండు?" అని ప్రశ్నించి జనం వైపు చూశాడు. అందులో ఇద్దరు ముగ్గురు కదిలి వైద్యుని వైపు వచ్చారు.

"ఎందుకొచ్చిడంటె — ఓటేసెటందు కొచ్చిండు"

"ఆ—ం.చ్చిండు ఈడ పడిపోతున్నదని! అల్లు యాదగిరి రెడ్డి తమ్ములు ముసలోని బాయికాడికి జీబు బండ్లె ఏసుకొచ్చిండ్రు గాదు" అన్నాడు ఓ పసులకాచే పోరడు.

"ఒశి నీయక్క—ఓటు కోసం వచ్చె ముసలోన్ని లేప్కొచ్చినారు? ఈడు మల్ల అని బాయి కాయిడి ఎట్ల జేరాలె ఏం కత?" విచారించాడు వైద్యుడు సత్తెయ్య.

"అది ఆ ఓట్లేయించుకున్నోని కుండాలె. శిగ్గు, శరం—అరె, గాడేన్నో మూడు మూళ్ల మీద అని బాయికాడి కొట్టంల అడు రంగ రంగమని పడి వున్నోన్ని పట్కొచ్చుడేంది? ఓట్లేయించుకోంగనె ఎక్కడో డక్కడ జారు కునుడేంది? అడేమో వక్టోలె తల్లడియ్యబట్టె ఇప్పుడాని వంగనెవడు జూడాలె? దాని దాక ఓడ మల్లియ్యట. దానివంక బోడి మల్లియ్యట..... గదేందో సామెతుండెగద—" ప్రైమరీ స్కూలు ఫ్యూన్ చంద్రమౌళి ఆవేశంగా మాట్లాడుతూ వుండగా లారీ చప్పుడయ్యింది. అందరూ రోడ్డు వైపు తిరిగారు. దారికడ్డంగా వున్నాడని ముగ్గురు పోలీసులు ఎంకట్రాముల్ని అమాంతం లేపి పైన వరండాలో పడుకోబెట్టారు. ఎంకట్రాములు వాళ్ళకు అతి కష్టంగా చేతులు జోడించి దండం బెట్టాడు.

ముసలాడికి అందరు అవే మాటలు వినిపిస్తూనే వున్నాయి. ముసలితనం వచ్చినా కళ్ళు చెవులు బాగానే పని చేస్తున్నాయి. కాని మాట్లాడేందుకు లేచి తిరిగేందుకు శక్తిలేదు. తిరిగి ఇంట్లో దింపుతామన్న కట్టడి మీద బండిలో వేసుకొచ్చారు. పోలింగ్ ఆఫీసర్ సహాయంతో ఓటు వేయించుకున్నారు. కాని, పని అయిపోయాక తిరిగి ఇంట్లో చేర్చాలన్నది ఎవరికీ గుర్తున్నట్లు లేదు. పోగా ఎంకట్రాములుకు మరో భయం. కొడుక్కు తెలిస్తే ఎంత తిడతాడని—ఎన్నికలు బహిష్కరించాలని వూళ్ళో ఎవరూ ఓట్లు వేయగూడదని ప్రచారం చేసిన వాళ్ళలో చెంద్రిగాడొకడు. మరీ ముఖ్యంగా యాదగిరిరెడ్డి మనుషులు వచ్చి బలవంతం చేసి తీసుకొచ్చారంటే ఎంత మండిపోతాడోనన్న భయం.

ఇరవై యేళ్ళ క్రితం—యాదగిరి రెడ్డి తండ్రి వీరారెడ్డి వూరికి దొర. అతనితో పోటీ పడలేక, అతని ధాటికి ఆగలేక, అతన్నించి దూరంగా వుంటే మంచిదని వూరు విడిచి అడవిలో పొలం దగ్గర గుడిసె వేసుకున్నాడు ఎంకట్రాములు. ఆ తరువాత పక్క పక్క పొలాల వాళ్ళు కూడా వచ్చి గుడిసెలు వేసుకున్నారు. అట్లా ఆ గ్రామం కింద ఒక గూడెం తయారయ్యింది. ఈ మధ్య కాలంలో చాలా మార్పులొచ్చాయి. వీరారెడ్డి ఏక్సిడెంట్‌లో చనిపోయ్యాడు.అతని కొడుకు పట్నంలో చదువు పూర్తి చేసుకుని వచ్చి ట్రాక్టర్లతో పెద్ద ఎత్తున వ్యవసాయం చేస్తున్నాడు. ఇప్పుడు మండల్ ప్రసిడెంట్ పదవికి పోటీ చేస్తున్నాడు. ఎంకట్రాములు కొడుకు చెంద్రిగాడు పెద్ద వాడయ్యోడు. చెమట చుక్కకు చెమట చుక్కే పుడుతుందని చెంద్రిగాణ్ణి చూస్తే తెలుస్తుంది. వాడికి తల్లీ దండ్రీ ఎంకట్రాములే. పెళ్ళీడు కొచ్చినా ఇంకా చేసుకోలేదు. వాడి ఆలోచన లన్నీ వేరే విధంగా వుంటున్నాయి. వాడికి యాదగిరి రెడ్డి అన్నా, అతని కార్యకలాపా లన్నా అసహ్యం.

"యాదగిరి రెడ్డి తండ్రోలె గాదురా. మంచోడు. కలుపుగోలు మనిషి. మనందరి ఇండ్లకు దిర్గుతాండు. తనను దొర అని పిలవొద్దంటడు. పేరు బెట్టి బిల్వమంటడు. మనిండ్లల్ల గట్క గంజి ఏదుంటె అది తాగి పోతనంటడు. ఇసం లేదు మనిషిల"— అని వెంకట్రాములు కొడుకుకు చాలాసార్లు చెప్పాడు. కాని చెంద్రిగాడు విన్లేదు.

"ఎన్కట్నించి లేంది. ఈ ఆర్నెల్ల నించి వాడివన్ని లేనిపోని ఏశాలు, ఎందుకేస్తున్నా డనుకున్నవ్?—ఎలక్షన్ల మహాత్యం!"—అని వెటకారంగా నవ్వాడు చెంద్రిగాడు.

అప్పుడెప్పుడో కొడుకు చెప్పిన మాటలు జ్ఞాపకానికొచ్చాయి, ఎంకట్రాములుకు—ముఖం మీద ఈగలు వాలుతున్నాయి. నీ ఓటు నాకంటే నాకని గుయ్‌మంటూ ఈగల్లాగ తిరిగిన మనుషులు జ్ఞాపకాని కొచ్చారు. మెల్లెగా చెయ్యి వూపుకున్నాడు. చుట్టూ కళ్ళు తిప్పి చూశాడు. ఎలక్షను వాళ్ళు అంతకు ముందు వచ్చిన లారీలో వెళ్ళి పోయినట్టుంది. హడావుడి లేదు. జనం కూడా పలచబడ్డారు. ఎవరో కొద్ది మంది మాత్రం చుట్టలు కాల్చుకుంటూ లోకాభి రామాయణం మాట్లాడు కుంటున్నారు. పిల్లలు చెడుగుడు ఆట మొదలుపెట్టారు. పై వూరి నుండి చంద్రిగాడు ఎప్పుడు తిరిగొస్తాడో తెలియదు. వచ్చినా తండ్రిని తీసుకుపోవడానికి స్వంత బండి లేదు.అంతకు ముందు పడిన వర్షానికి ఊరికి, గూడానికి మధ్య యేరు పారుతోంది. అప్పుడే చీకటి పడిపోయింది. దీపాలు వెలిగిస్తున్నారు. ఎలా? ఎలా?? —ఎంకట్రాములుకు మనసు మనసులో లేదు. తను ఇంట్లో లేకపోయేసరికి కొడుకు ఏమనుకుంటాడో—తనను ఇక్కడికి తీసుకొచ్చినట్లు ఎవరైనా చెబుతారో లేదో. ఎన్నో విధాలుగా ఆలోచిస్తున్నాడు. ఎంకట్రాములు కళ్ళు ఆశగా చూస్తున్నాయి. ఏ క్షణంలోనైనా తనకు తెలిసిన వాళ్ళు కనిపిస్తారేమోనని—కనిపిస్తే పలకరిస్తారేమోనని...

మబ్బులు మళ్ళీ కమ్ముకొచ్చాయి. ఎంకట్రాములుకు కలిగించిన దీన స్థితికి నిరసనగా ఆకాశం నల్లగా అయ్యింది. ఏ క్షణంలోనో ఆకాశం భోరుమని యేడ్చేటట్లుగా వుంది. చలి గాలి మొదలయ్యింది. ఎంకట్రాములు వంటి మీద బట్టల్లేవు. మొలకు చుట్టుకున్న పంచె తప్ప—వణుకు వల్ల మూలుగు ఎక్కువైంది. కడుపులో ఆసరా లేదు. పొద్దున కొడుకు తాగించిన నాలుగు మెతుకుల గంజి. అంతే—రోజూ పగలు.... పక్క గుడిసెల్లో వుండే పిల్లలు 'తాత తాత'—అంటూ చేరే వారు. మంచి నీళ్ళు అడిగితే ఇచ్చేవారు. అవతలికి ఇవతలికి వెళతానంటే తీసుకెళ్ళేవారు. మరీ ముఖ్యంగా 'రాజ్య లచ్చిమి' వచ్చేది. పెద్ద పెద్ద కళ్ళు తిప్పకుంటూ, పొడవైన జడలు వూపుకుంటూ వచ్చేది. గాజు గ్లాసులో కల్లు తెచ్చి తాగించేది. ప్రాణం కొంచెం హుషారుగా అయ్యేది. "బిడ్డలాలా—మీ రునం ఎట్ల దీర్చు కుంటనో ఏమోనే—సతి దానికి మీరె అరుసు కుంటామని. మీ అందరికి మంచి మొగల్లు, పెండ్లాలు దొరుకాలె." అని దీవించేవాడు. లేచి కూర్చుని కొంచెం తిరుగ గలిగే రోజున రాజ్యలచిమితో సరాచికాలాడేవాడు. "ఏ పోల్లా నన్ను పెండ్లి జేస్కోరాదె" అనేవాడు. పిల్ల ఎంత ఎగతాళిగా నవ్వేవారు. దాంతో ఎంకట్రాములు కళ్ళు మెరిసిపొయ్యేవి. అంతలోనే యుక్తవయసులో చనిపోయిన తన భార్య జ్ఞాపకాని కొచ్చి కళ్ళు చెమ్మగిల్లేవి. ఇప్పటి దాకా బతికి వుంటే గనక, చంద్రిగాణ్ణి చూసుకుని ఆ తల్లి ఎంత గర్వపడేదోననుకునేవాడు. ఒక్కొక్కసారి చంద్రిగాని కోసం వచ్చిన వాళ్ళు పాత రోజుల్లోని వ్యవసాయం గూర్చి మాట్లాడి పొయ్యేవారు. ఎంకట్రాములు పాత అనుభవాలు చెప్పేవాడు.

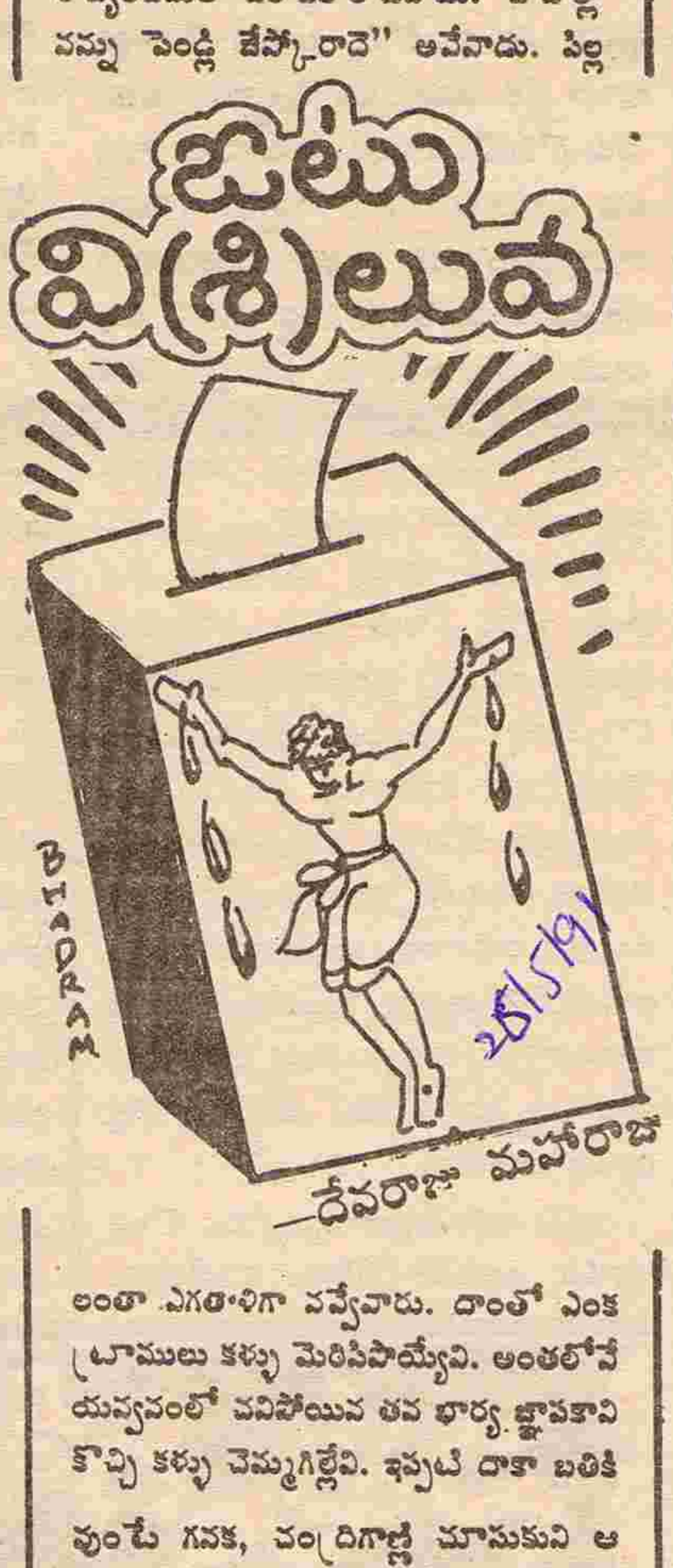

దేవరాజు మహారాజు

ఈరోజు పగలంతా తన యింటికి దూరంగా పంచాయితీ ఆఫీసు ముందు పడి వున్నాడు. తనకేం కావాలో అడిగే వాళ్ళు లేరు. తనకు తానై లేచి అడిగే శక్తి అంతకన్నా లేదు. ఈ అశక్తత ఇప్పటిది కాదు. వీరారెడ్డితో భూమి పంచాయతి వచ్చినప్పటిది. అంతకు ముందు ఎంకట్రాములు ఊళ్ళో పులిలాగ తిరిగే వాడు. భూమి తగాదాలలో, తప్పుడు సాక్ష్యాలలో ఇరుక్కుని, వీరారెడ్డి ప్రతాపానికి బలై, జరిమానాలు కట్టి, జైలు కెళ్ళి, పోలీసు లాఠీ దెబ్బలు తిని.... అనేక రకాలుగా హింసలకు లోనై శారీరకంగా, మానసికంగా అశక్తుడై పొయ్యాడు ఎంకట్రాములు. దీనికంతటికీ కారణం ఎంకట్రాములకు డబ్బు లేదు. అందుకే అతనికి దర్పం లేదు. హోదా లేదు. బంధువులు లేరు, బలగం లేదు. మంచివాడని వూళ్ళో అందరికీ తెలుసు. కాని దాంతో ఎంకట్రాములుకు లాభం లేదు.

భోరున వర్షం మొదలయ్యింది. వర్షపు జల్లుతో ఆఫీసు వరండా సగం తడిసింది. ఉరుములు, మెరుపులు, వర్షం! ఎంకట్రాములు వీలయినంత ముడుచుకుని పడుకున్నాడు. ఎంత ముడుచుకున్నా చలి ఆగడం లేదు. బయటంతా చల్లదనం. కడుపులో మాత్రం మంటలు ఆకలి మండి పోతోంది. ప్రాణం శ్వాసను బరువుగా లాగు తోంది. గొంతులో కత్తిపోట్లలాగే తెరలు తెరలుగా దగ్గు! కడుపుల్లో పేగుల్లోంచి తన్ను కొస్తున్న దగ్గు!! ఆ వర్షపు హోరులో బస్సు చప్పుడయ్యింది. కొద్దిసేపటితర్వాతవూళ్ళోకి వచ్చే రాత్రి బస్సొచ్చింది. మనుషులు బస్సు దిగుతూనే నిలువునా తడిసిపొయ్యారు. కాసేపు నిలబడడానికైనా చుట్టుపక్కల ఏమీ లేదు. పంచాయతీ ఆఫీసులోకి పరిగెత్తు కొచ్చారు. నిముషంలో అంత పెద్దవరండా నిండిపోయింది.

"ఎవలో పండుకున్నరు గీడ?"—అన్నా రెవరో.

"ఏయ్ లేలే. లేశి కూసో. జాగ జాల్త లేదు" అని మరొకడు గద్దించాడు. ఎంకట్రాములు కదల్లేదు. మెదల్లేదు. ఆ వర్షపు హోరులో మూలుగు ఎవరికీ వినిపించలేదు. తడి అడుగులు, తడిసిన బట్టల వల్ల వరండా అంతా పచ్చిగా బురద బురదగాతయారైంది. నేల మీద పాకుతూ వచ్చిన చల్లటి నీళ్ళు ఎంకట్రాములుకు చలి చురకలు వేస్తున్నాయి. "అమ్మో—అయ్యో" అని గొణుక్కున్నాడు. ఎవరో ఒకరు వంగి పరిశీలనగా చూశారు. మళ్ళీ నిలబడి "ఎవలో శేతగాని ముసలోడు" అని అన్నాడు, అందరినీ ఉద్దేశించి.

"ఈ ఆఫీసులు ఒచ్చిపోయే బిచ్చగాళ్లో పండెటందుకే కట్టిచ్చినట్టుంది"—అన్నా డొకడు. ఆ మాటకు కొందరు బొలబొలా చలి నవ్వులు నవ్వారు. ఎంకట్రాములు మనసు సల సల మసిలిపోయింది. "నేను బిచ్చపోణ్ణే గాదు. వాడు ఓటు కోసం నన్నిక్కడికి దెచ్చినోడు, యాదగిరి బిచ్చపోడు" అని గొణుక్కున్నాడు. వరండాలోని వాళ్ళంతా, వళ్ళంతా నీళ్ళు కారుతూవుంటే, తడిసిన కోళ్ళలాగా ముడుచుకుపోతున్నారు. ఎవరికి తోచింది వాళ్ళు మాట్లాడుతున్నారు.

"నీయవ్వ రెండేళ్ళ నించి కాలం లేదు. ఈ సారన్న ఆనలు బగ్గ వడాలె"

కొద్దిసేపటికి సంభాషణల జోరు, వర్షపు హోరూ తగ్గాయి. సన్నని ముసురుమిగిలింది. చూడబోతే రాత్రంతా అలాగే వుండేట్లుంది.

ఒకప్పుడు తల విదిలించుకుని తిరుగుతూ వుండే ఎంకట్రాములు అణగదొక్కబడ్డాడు. ఆ సాయంత్రం దాకా గాలికి లేచిన మట్టి, ఇప్పుడు నీటితో అణగబెట్టబడింది. ఎంకట్రాములు ప్రాణంలాగా నేల మీద నీళ్ళు యింకి పోతున్నాయి. ఎంకట్రాములు జీవితాంతం నీరు గారి పోయినట్టే—తూముల్లో వర్షపు నీరు సొళసొళమని కారిపోతున్నది. ఎంకట్రాములు బతుకు లాగ భూమంతా తడిసి పచ్చి ముద్దయ్యింది. బురద బతుకు మీద తెలిసిన వాళ్ళవీ తెలియని వాళ్ళవీ ఎందరివో అడుగులు.

ఉన్నట్టుండి ఆఫీసు ముందు నుండి కత్తులు, గొడ్డళ్ళతో మనుషులు పరిగెత్తారు. ఉరుమురిమినట్టు అరుస్తున్నారు. సైకిల్ చైన్‌లతో ఒకర్నొకరు వెంబడిస్తున్నారు. ఎవరికీ వొళ్ళు సరిగా తిరగడం లేదు. అందరిలో సారా ప్రవహిస్తోంది. సారా అరి పిస్తోంది. సారా ఆయుధాలు లేపుతోంది. పోయించిన సారా... ప్రాణాలు కూడా తీస్తా నంటోంది. ఊళ్ళోని ప్రతి సందు గుండా కొంత మంది జనం వచ్చి చేరారు. కొందరు భయపడి అక్కణ్ణించి పారిపొయ్యారు.

ఎవరి మాట ఎవరూ వినిపించుకోవడం లేదు. యాదగిరి రెడ్డి మనుషులు, రోశయ్య మనుషులు యుద్ధానికి దిగారు. ప్రాణాలు తీసుకోవడానికి తయారైనారు. వాలికలు పీకేస్తామని శపథాలు చేసుకుంటున్నారు. జబ్బలు చరుచుకుంటున్నారు. మాటల్లో క్రోధం బుసలు కొడుతోంది. బూతు విచ్చలవిడిగా ప్రవహిస్తోంది. ఇరు పక్షాల వారిని చల్లబరిచేందుకు చాలా మందే వున్నారు. కాని, వారి భయాలు వారివి. అయినాప్రయత్నిస్తున్నారు. కొందరి కాళ్ళు, చేతులు విరిగినయి. కొందరి తలలు పగిల్నయ్. అప్పుడు కొంత నిషా దిగింది. అప్పుడు మనుషులమని జ్ఞాపక మొచ్చింది. అప్పుడు తమ సంసారాలు జ్ఞాపక మొచ్చినయి. అప్పుడు తాము తోలుబొమ్మలమని, ఆడించే చేతులు వెనక వున్నాయనీ నిజం తెలిసింది. తమ మీద తమకే అసహ్యం వేసింది. తమ మీద తమకే కసి పెరిగింది. ఎవరికి వారు ఎక్కడ వారక్కడ మాయమయ్యారు. అరుపులు తగ్గినయి. ఆవేశాలు తగ్గినాయి. గాయపడ్డ వాళ్ళను వాళ్ళ వాళ్ళ మనుషులు తీసుకుపొయ్యారు. వర్షం తరువాత వర్షం రెండో వర్షం కూడా తగ్గినట్లయ్యింది. అప్పుడప్పుడు పశువుల అరుపులు, కుక్కల అరుపులు వినిపిస్తున్నాయి. ఎక్కడి నుంచో రేడియో సంగీతం వినిపిస్తోంది. వుద్రేకాలెంత సేపూ? అన్నట్లు చెట్ల కొమ్మలు నింపాదిగా వూగుతున్నాయి. మనిషి ప్రవృత్తికి గుండెలు బాదుకుంటున్నట్లు చెట్ల మీద పక్షుల రెక్కలు పటపట కొట్టుకుంటున్నాయి.

పక్క నుండి కొట్టే జల్లు కాకుండా, కప్పపై నుండి కూడా నీళ్ళు కురుస్తున్నాయి. ఎంకట్రాములు తన మీద ఆశ వదులుకున్నాడు. అంత రాత్రయినా కొడుకు చెంద్రిగాడు రాలేదు. వర్షం వల్ల యేరు ఎక్కువై వుంటుంది. దాటి రావడం కష్టం. ఎంకట్రాములుకు ఇప్పుడు వర్షపు నీళ్ళూ, చలి బాధ కలిగించడం లేదు. అయిపోయింది. వళ్ళంతా చల్లబడుతోంది. ఒక్కసారి చంద్రిగాణ్ణే, రాజ్యలచ్మిని, పిల్లలందరినీ చూస్తే బావుండుననిపించింది. స్కూలు ప్యూను చంద్రమౌళి ముసలివాడికేదైనా తిండి పెడదామనుకున్నాడు. కాని, వర్షంఆటంకమైంది. ఆ తర్వాత ఆఫీసు ముందు, రచ్చబండ మీద యిరుపక్షాల వాళ్ళు తన్నుకుంటున్నారనితెలిసి అటువైపు వచ్చే ప్రయత్నం మానుకున్నాడు. అవసరం వుండి తీసుకొచ్చిన వాళ్ళు ముసలి వాడి గురించి పట్టించుకోవడం లేదు. మధ్యలో తనకేమిటట? అని మిగిలిన వారు వూరుకున్నారు. ముసురు ఒక్కోసారి తగ్గుతోంది—మళ్ళీ ఎక్కువౌతోంది. అట్లా ఎంత సేపయ్యిందో ఎంకట్రాములుకు తెలియదు. సన్నగా మూలుగుతున్నాడు.

చంద్రిగాడికి విషయం తెలిసి భగ్గున మండిపొయ్యాడు. కాని కొంతసేపు ఆలోచించాక చల్లబడ్డాడు. "నల్గురు నాల్గు దిక్కుల్నించి బలవంతం చేసి, బండ్లేస్కొని దీస్కపోతె ముసలోడు మాత్రం ఏం జేస్తడు?" అనుకున్నాడు. అట్లా తీసుకుపోయిన వాళ్ళు కనిపిస్తే మెడలు విరిచేంత కోపంలోఉన్నాడు. ఆ కోపంతోనే మెరుపులో మెరుపయ్యాడు. వర్షంలో చినుకయ్యాడు. తండ్రి కోసం పంచాయతి ఆఫీసు చేరేసరికి తెల తెలవారుతోంది. వర్షం పూర్తిగా తగ్గింది. చంద్రిగాడు ఒక్కడు లేదు. వెంట జతగాడున్నాడు. ప్రాణానికి ప్రాణం అడ్డు పెట్టే అయిలేసున్నాడు. ఇద్దరూ చీకట్లో ఎంకట్రాముల్ని వెతికి గుర్తు పట్టారు. "అయ్యా!అయ్యా!!" అని గట్టిగా పిలిచారు. భుజం తట్టారు. ఎంకట్రాములు మాట్లాడేటట్టు లేదు. మూలుగు హీనమై పోయింది. చలిలోవర్షంలో అనాథలా తండ్రి ఎంత కష్టపడి వుంటాడో చంద్రిగాడు వూహించుకున్నాడు. చుట్టూ చూశాడు. ఊరంతా నిశ్శబ్దంలో తడిసి వుంది. చంద్రిగాడికి ఊరు వల్లకాడు లాగా కనిపించింది. కాండ్రించి ఉమ్మేశాడు.

"చంద్రీ! మీ అయ్య పనిఅయిపొయ్యింది. ఇంటికి కొంటవోతె ఫాయిద లేదు. సత్తెయ్య తానికి తీస్కపోదాం—సూది మందిప్పిద్దాం పా" సూచించాడు అయిలేసు. చంద్రిగాడు సిద్ధమైనాడు. తండ్రిని లేపి, భుజంమ్మీద వేసుకున్నాడు. కట్టెను ఎత్తుకున్నట్లుగా ఉంది. వూళ్ళోకి దారి తీశాడు అయిలేసు. పెద్ద పెద్ద అడుగులు పడుతున్నాయి. భేతాళ కథల్లో శ్మశానం నుండి శవాన్ని మోసుకెళ్తున్న విక్రమార్కుడిలాగా వున్నాడు చంద్రిగాడు. ఇద్దరి ముఖాలు కందగడ్డలయ్యాయి. ఎవరి మీదో కసి, కోపం పెరుగుతున్నాయి.

"ఆగు"—అరిచాడు చంద్రిగాడు.

అయిలేసు గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగాడు. తండ్రిని దారిలోనే పడుకోబెట్టి అమానంగా పరిశీలించాడు చంద్రిగాడు.

మూలుగు వినిపించడంలేదు."అయ్యా" ఆకాశం దద్దరిల్లేలా ఆక్రోశించాడు. భయం భయంగా అయిలేసు వంగి చూశాడు. చంద్రిగాడు చూశాడు. లేచిపోయిన ప్రాణాన్ని మసక చీకట్లో చాలా సేపు వృధాగా వెదికారు. చెంద్రిగాడి అరుపులకు చుట్టుపక్కలవాళ్ళులేచొస్తున్నారు.

206